

Список використаних джерел

1. Коваль С. Особливості фінансової політики банківських установ в контексті сучасних реалій. Вісник ТНЕУ. 2015. № 4. С. 65–73.

2. Рисін В. В., Біда А. П. Фінансова стійкість банку: чинники та особливості забезпечення. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». 2021. № 3. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2021/3.pdf

3. Черничко С. Ф., Черничко С. С., Пелехач І. І. Банківський сектор економіки України: огляд основних тенденцій і перспектив розвитку. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія Економіка. 2017. Вип. 2 (8). С. 182–189.

Світлана БУРДЕНЮК,

кандидат економічних наук,

викладач економічних дисциплін,

ВСП «Кам'янець - Подільський

фаховий коледж харчової промисловості НУХТ»,

Україна

СИСТЕМА ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Пенсійне забезпечення є важливою складовою соціального захисту і має на меті задоволення потреб вразливої категорії населення, які в силу різних обставин не можуть себе забезпечити і перебувають на матеріальному забезпеченні держави. Для непрацездатних пенсіонерів пенсія фактично є основним джерелом існування, а отже вона має бути не такою, щоб вижити, а такою, щоб прожити гідне життя.

Пенсійна система країни має бути адаптованою до різних глобальних викликів. Соціальні, політичні, економічні, демографічні фактори зумовлюють необхідність реформування системи пенсійного забезпечення України. Кожен громадянин розуміє, що реформування пенсійного забезпечення є ключовим, нагальним питанням, яке має вирішити влада. Незадовільний стан пенсійної

системи України є результатом економічної кризи, боротьби з пандемією COVID-19, військовою агресією росії, демографічних факторів, міграцією населення, що суттєво знизили надходження до Пенсійного Фонду України, який і так є дефіцитним протягом останніх років.

Звичайно і країни світу також відчувають проблеми пенсійного забезпечення, оскільки постали перед такими викликами, як старіння населення, зміна вікової структури, економічними та глобальними кризами.

Структура системи пенсійного забезпечення в Україні представлена трьома рівнями: перший рівень – солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування; другий рівень – накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування; третій рівень – система недержавного пенсійного забезпечення, що базується на засадах добровільної участі громадян, роботодавців та їх об'єднань у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання громадянами пенсійних виплат в порядку, передбаченому законодавством про недержавне пенсійне забезпечення.

В Україні роботодавці сплачують за працівників єдиний соціальний внесок в систему загальнообов'язкового державного соціального страхування у розмірі 22% фонду оплати праці, який розподіляється між ПФУ та іншими фондами соціального страхування. [2]

На жаль, й донині усі три рівні пенсійної системи України не функціонують в повній мірі: потребує реформування солідарна система загальнообов'язкового пенсійного страхування, адже відчувається несправедливість диспропорцій розмірів пенсій, призначених у різні роки; досі не запрацювала накопичувальна система; без державної підтримки повільно розвивається система добровільних пенсійних заощаджень.

За даними Пенсійного фонду України станом на 01 вересня 2022 року на обліку в Пенсійному фонді України перебувало 10 775,4 тис. пенсіонерів, що на 65,7 тис. осіб менше, ніж на 01 січня 2022 року. Протягом першого півріччя 2022 року забезпечено виплату пенсій 10,8 млн. громадян; середній

розмір пенсії зріс на 445 ,92 грн., а саме з 3 991,53 грн на 01.01.2022 до 4 437,45 грн на 01.09.2022р. За даними до бюджету Пенсійного фонду України за січень – вересень 2022 року з усіх джерел фінансування надійшло 435,8 млрд грн, з яких власні доходи склали 288,9 млрд грн, (з яких 20,0 млрд грн кошти з Державного бюджету України за деякі категорії застрахованих осіб та покриття недоотриманої суми коштів від застосування розміру єдиного внеску, передбаченого частинами 13 і 14 статті 8 Закону України “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування”), що на 63,1 млрд грн більше у порівнянні з відповідним періодом минулого року. Однак не вистачає цих коштів для здійснення оплати пенсій в Україні. В Україні щороку понад третину надходжень пенсійного фонду становили доплати з держбюджету, у 2021 році – понад 38 млрд. грн., за січень – вересень 2022 року з Державного бюджету України на фінансування пенсійних та інших запланованих виплат надійшло 146,9 млрд грн. [1]

Головна причина злиденності пенсіонерів полягає у високому рівні тіньової економіки, який сягає 45–50 %, корупції, що зумовлює низький ВВП. Саме через це Пенсійний фонд дотується із Держбюджету на 45 %, хоча процес детінізації економіки повністю покрив би витрати за цією статтею.

Введення в дію другого рівня пенсійного забезпечення - системи накопичувального загальнообов'язкового державного пенсійного страхування наразі відкладено до закінчення воєнного стану в Україні, але уряд приймає всі необхідні законопроекти, які дозволять запустити накопичувальну пенсійну систему як найшвидше.

Уже 1 вересня 2022 р. у Верховній Раді зареєстровано три законопроекти: № 7722 "Про казначейський пенсійний план"; № 7723 "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо казначейського пенсійного плану"; № 7724 "Про внесення змін до статті 87 Бюджетного кодексу України щодо казначейського пенсійного плану" [3].

Законопроект "Про казначейський пенсійний план" визначає правові, економічні та організаційні засади казначейського пенсійного плану в Україні та регулює правовідносини, пов'язані з цим видом діяльності. Розроблено його з метою трансформації системи пенсійного забезпечення громадян України шляхом створення додаткової опори – добровільної накопичувальної системи, яка дозволить здійснювати громадянам додаткові індивідуальні пенсійні накопичення на старість через Казначейство. Облік учасників казначейського пенсійного плану буде здійснювати центральний орган виконавчої влади, який відповідає за формування та реалізацію державної політики у сфері цифровізації, відкритих даних, національних електронних інформаційних ресурсів, інтероперабельності, впровадження електронних послуг та розвиток цифрової грамотності громадян. Управління активами буде здійснюватися Казначейством. Учасником плану може бути лише фізична особа, яка станом на дату укладення договору не досягла віку 65 років, яка відповідно до ЦКУ має повну цивільну дієздатність. Розмір накопичувального внеску визначається платником накопичувального внеску та є необмеженим. Вноситься він на індивідуальний казначейський пенсійний рахунок. Платник накопичувального внеску може сплачувати кошти на власний індивідуальний казначейський пенсійний рахунок або на індивідуальний казначейський пенсійний рахунок іншої особи. Періодичність сплати накопичувального внеску визначається його платником. [3]

Як зазначено у пояснювальній записці до законопроекту № 7722, його прийняття має на меті надати громадянам України вже з 1 січня 2023 р. можливість формувати добровільні особисті пенсійні накопичення, за рахунок яких вони в майбутньому одержать додаткове, до їх пенсій із солідарної системи, джерело пенсійних виплат, що певною мірою покращить їх забезпечення у старості. [3]

Таким чином, пенсійне забезпечення України не справляється із глобальними викликами і потребує негайного реформування. Солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування є збитковою

і не може забезпечити виплату пенсії і постійно потребує трансфертів з державного бюджету. Крім того, різкі інфляційні процеси, які відбуваються в Україні (індекс інфляції в вересні 2022 року складає 101,9 %) найбільше сколихнули – пенсіонерів, адже фактично пенсії їм вистачає тільки на їжу. Мінімальна пенсія суттєво відстає від рівня реального прожиткового мінімуму.

Важливим системним заходом у процесі проведення сучасного етапу пенсійної реформи вважається запровадження загальнообов'язкового накопичувального пенсійного страхування, яке формує другий рівень національної пенсійної системи. Він дасть змогу диверсифікувати джерела отримання доходів при досягненні пенсійного віку, послабити в подальшому вплив демографічного фактору на стан солідарної пенсійної системи. Крім того, практичне використання обов'язкової накопичувальної пенсійної системи дозволить сформувати цілісну національну пенсійну систему, що складається з трьох рівнів, які визначені вітчизняним пенсійним законодавством. Але для того, щоб пенсійна система запрацювала ефективно, ще необхідно вирішити ряд завдань: прийняття законопроектів в сфері пенсійного забезпечення, подолання демографічної кризи, створення робочих місць, збільшення доходів працюючого населення, стабілізація економіки, ліквідація тіньового сектору, розвиток фондового ринку, що сприятиме в майбутньому справедливому соціальному захисті.

Список використаних джерел

1. Офіційний веб-сайт Пенсійного фонду України. URL: <http://www.pfu.gov.ua./control/uk/index>. 4.
2. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: закон України від 9.07.2003 р. № 1058 – IV. Законодавство України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
3. <https://profpressa.com/news/zareiestrovano-novi-zakonoproiekti-shchodopensiinoi-reformi>.